

Instellingsexamens Burgerschap

Erik Degen | Directeur

Rosalie Laarhuis | Coördinator Burgerschap

Coöperatie Examens MBO

Wat ging vooraf?

Schooljaar 2024-2025

Verkenning

Formeren CIIB (overleg met hoofdcontactpersonen instellingen)

Twee webinars

Schooljaar 2025-2026



4 maal CIIB

Voorlichtingsbijeenkomsten

Aanpassen uitgangspunten / examenproces / producten n.a.v. evaluatie

4 webinars

MaartMaand BurgerschapsMaand : landelijke pilot en evaluatie

Werkgroepen

Dit schooljaar

Pilotjaar implementatie burgerschap

- Onbeperkt toegang tot voorbeeldopdrachten
- Systeem is toegankelijk voor alle rollen
- Kosteloos
- Aanmelden kan via ALV'er

Vragen?

Support@examensmbo.nl

Coöperatie Examens MBO

Vandaag

Praktische handvatten!

- Expertrapport 2.0
- Van constructie en vaststelling naar de schoolpraktijk
- Afname, authenticiteit, feedback en beoordeling

Duiding van grootste aanpassingen

- Aantal examenopdrachten in portfolio
- Portfolio-opdrachten
- Niveaudifferentiatie
- Vereenvoudigde digitale omgeving
- Zoveel als mogelijk gekoppeld aan onderwijspraktijk

- Vragen? Wacht niet tot het einde!

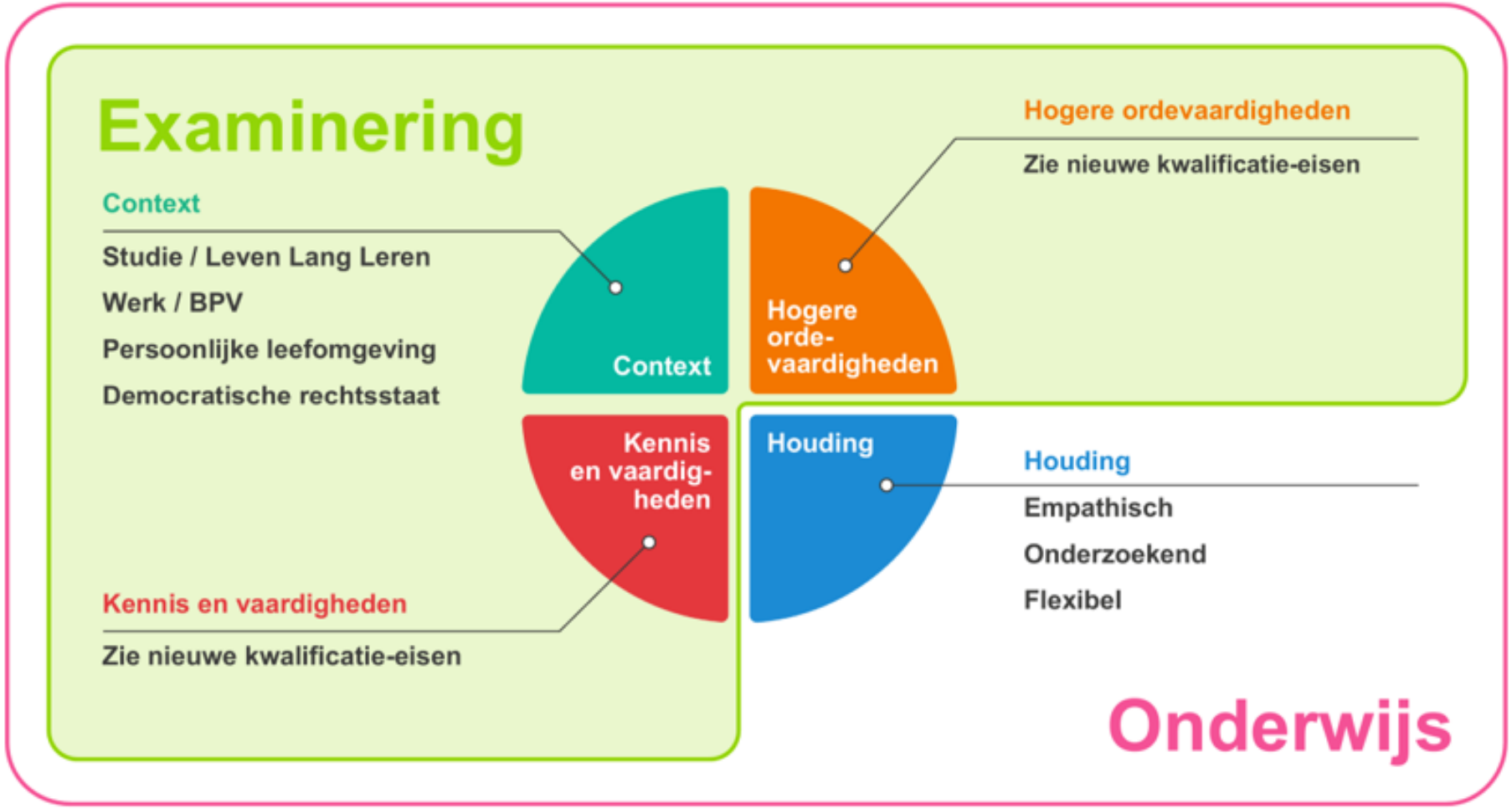
Coöperatie Examens MBO

Eén examen, veel onderwijspraktijken

- Methode-onafhankelijk
- Betrouwbaar
- Valide
- Objectief beoordeelbaar
- Uitvoerbaar in de praktijk
- Passend bij de diversiteit in het mbo
- Betaalbaar

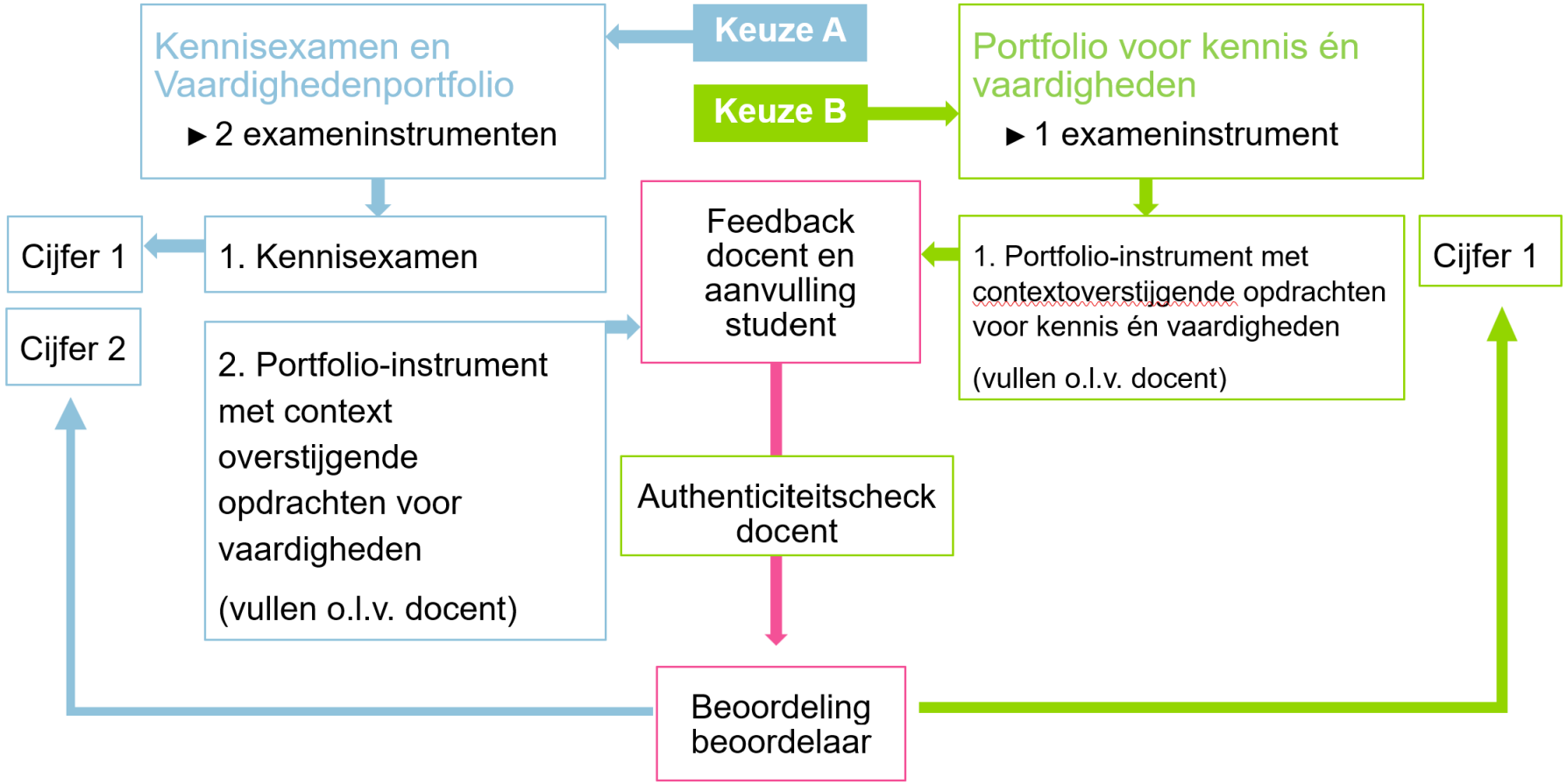
Cooperatie Examens MBO

Wat examineren we eigenlijk?



Coöperatie Examens MBO

Waarom niet één examenvorm?



Differentiatie:
niet moeilijker, maar anders

In het examenontwerp:
Taalgebruik
Tussenstappen bij N2

Ruimte voor de instelling:
Context
Mate van zelfstandigheid
Mate van ondersteuning

Afname: keuzes voor de instelling

Waar?

Tijdens de les of daarbuiten

Wanneer?

Verspreid over het schooljaar of in een afgebakende periode

Hoe werken?

Individueel of deels samen

Hoe inleveren?

4 opdrachten afzonderlijk of als één blok

De instelling organiseert de route, de exameneisen blijven gelijk
Zie ook de handleiding

Coöperatie Examens MBO

Toetsconstructie



Kennisvraag 1

De onderstaande zinnen gaan over reizen met het vliegtuig.

Zijn dit voorbeelden van een collectief belang of een individueel belang?

Kies de juiste antwoorden in de juiste kolommen.

	Collectief belang	Individueel belang
Rekening houden met medereizigers.	○	○
Op vliegvakantie gaan.	○	○
Minder CO_2 uitstoten.	○	○
Zo goedkoop mogelijk vliegen.	○	○

Coöperatie Examens MBO

Kennisvraag 2

Welke omschrijving legt uit wat een maatschappijvisie is?

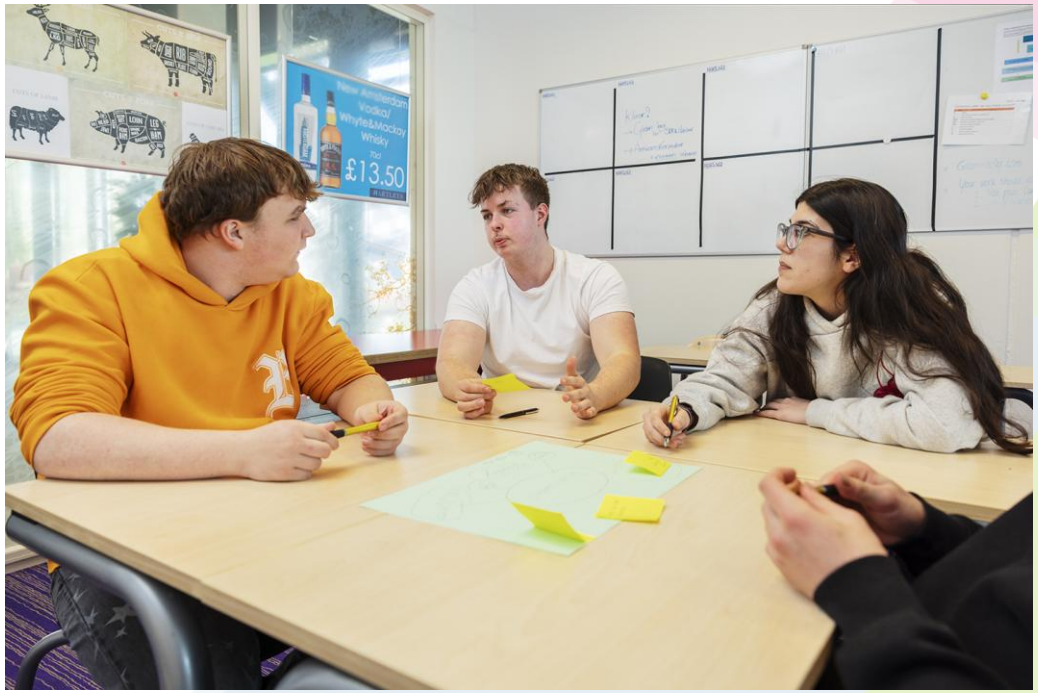
Kies het juiste antwoord.

- ○ Ideeën over hoe de samenleving eruit zou moeten zien en welke waarden daarbij belangrijk zijn.
- ○ Ideeën over hoe een organisatie haar doelen het beste kan bereiken.
- ○ Ideeën over hoe mensen binnen een groep het beste kunnen samenwerken.

Coöperatie Examens MBO

Soorten opdrachten

- Opdrachten die authentieke producten opleveren
- Klassikale opdrachten
- Groepsopdrachten



Politieke partij oprichten

Rollenspel

Interview

Bezoek bestuursorgaan

Debat

Beeldverslag

Observatie

Spel bedenken

Coöperatie Examens MBO

BGS - KV - Het beste advies 1 - Opdracht

Lees de algemene informatie. Je weet dan waar de opdracht over gaat en waar je op wordt beoordeeld. Ook weet je hoe je het werk kunt inleveren.

Stap 1: Algemene informatie: Het beste advies 1

Inleiding

[illegible]

Overzicht

Deze opdracht bestaat uit 4 stappen:

1. Algemene informatie
2. Hoofdopdracht: onderzoeken van je stageplek of werkplek
3. Theorieopdracht: kennis toepassen
4. Reflectie: wat heb jij geleerd?

Je uploadt elk onderdeel apart.

Waar word je op beoordeeld?

- [illegible]
- [illegible]
- [illegible]
- [illegible]
- [illegible]

De vorm van je opdracht

Lees eerst de opdracht door. Kies dan 1 van de vormen:

- een geschreven verslag
- een vlog
- een stripverhaal
- een stop-motionvideo
- een andere vorm, in overleg met je docent

Je moet alles kunnen uploaden.

Stap 2: Hoofdopdracht

1. Regels en afspraken

a. Onderzoek welke regels en afspraken er op je stageplek of werkplek zijn. Noem er minimaal 3.
b. Kies één regel of afspraak waarover mensen verschillend kunnen denken of waar verschillende belangen botsen. Deze regel zou jij willen veranderen. Denk bijvoorbeeld aan regels over:
    - pauzes of werktijden
    - taakverdeling
    - regels over veiligheid
    - samenwerken
    - telefoongebruik
    - omgaan met klanten
c. Leg de regel of afspraak uit. Leg uit hoe deze in de praktijk werkt.

2. Voorstel

Bekijk de regel die je bij opdracht 1 hebt gekozen. Je gaat stap voor stap een voorstel maken om de situatie te verbeteren.

a. Wat kan er volgens jou beter? Leg uit waarom.
b. Vraag aan minimaal 2 collega's wat zij van de situatie vinden en wat er volgens hen beter kan. Beschrijf kort hun antwoorden. Geef aan waarover jullie het eens zijn en waarover jullie verschillend denken.
c. Maak een voorstel om de situatie te verbeteren.
   Benoem:
    - Wat je wilt veranderen.
    - Hoe de nieuwe situatie eruitziet.
    - Wie daarvoor iets moet doen.
    - Waarom jouw voorstel een verbetering is.
    - Hoe jouw voorstel rekening houdt met het individuele én het collectieve belang.
d. Bespreek dit voorstel met je leidinggevende.
    - Welke feedback kreeg je?
    - Waarin was je leidinggevende het met je eens en waarin niet?

Voorbeeld theorie in portfolio

Stap 3: Theorieopdracht

a. Wat betekenen de begrippen individueel belang en collectief belang?
b. Geef een voorbeeld uit de samenleving, je beroep, je stage of school waarin een individueel belang en collectief belang botsen.
c. Welke oplossing kan jij voor dit voorbeeld bedenken om de spanning te verminderen?
d. Niet iedereen zal het eens zijn met jouw oplossing. Leg uit waarom mensen verschillend kunnen denken over deze situatie. Denk bijvoorbeeld aan verschillende belangen, waarden of overtuigingen.

Coöperatie Examens MBO

Stap 2: Hoofdopdracht

1. Kort interview

Kies een persoon om te interviewen, bijvoorbeeld een klasgenoot, familielid, collega of stagebegeleider. Hij of zij heeft ervaring met 1 van deze 2 situaties:

- Hij of zij voelde zich niet gelijk behandeld;
- Zijn of haar vrijheid werd beperkt, bijvoorbeeld door bepaalde regels, vooroordelen of verwachtingen van anderen.

Vraag of je de persoon mag interviewen. Leg kort uit waar de opdracht over gaat.
Stel minimaal 5 vragen. Maak korte aantekeningen. Voorbeelden van vragen:

- Wat gebeurde er in deze situatie?
- Waar gebeurde dit?
- Wie waren erbij betrokken?
- Werd jouw vrijheid beperkt? Zo ja, hoe?
- Waardoor voelde dit oneerlijk of ongelijk?
- Wat deed dit met jou?
- Hoe reageerde je op de situatie?

Geef kort antwoord op deze vragen:

a. Wie heb je geïnterviewd?
b. Welke situatie heeft deze persoon meegemaakt? Beschrijf wat er gebeurde, wie erbij betrokken waren en wat de gevolgen waren voor deze persoon.
c. Ging de situatie vooral over vrijheid, gelijkheid of allebei? Leg uit waarom. Gebruik de begrippen vrijheid en/of gelijkheid in je uitleg.
d. Hoe reageerde de persoon op de situatie? Wat deed hij of zij om met de situatie om te gaan?

Aanpassingen na feedback

Drie ingrepen:

01

Verminderen van cognitieve stapeling

02

Beperken van abstract taalgebruik

03

Ondersteuning en structuur bieden

> “Niet het examendoel vereenvoudigen, maar het toegankelijker maken van **de weg ernaartoe.**”

2. Jouw eigen ervaring

Kies een ervaring waarin jij spanning voelde tussen vrijheid en gelijkheid. Vind je het lastig om een eigen ervaring te bedenken? Gebruik dan een ervaring van iemand anders of een situatie die je hebt gezien of gehoord. Geef antwoord op deze vragen:

a. Beschrijf de situatie. Wat gebeurde er? Wie waren er bij betrokken? Waar vond het plaats?
b. Hoe voelde jij je in deze situatie? Leg uit waardoor je je zo voelde. Kies bijvoorbeeld uit: boos, verdrietig, bang, teleurgesteld, machteloos, onzeker.
c. Had de situatie volgens jou te maken met vrijheid, gelijkheid of allebei? Leg uit waarom. Gebruik de begrippen vrijheid en/of gelijkheid in je uitleg.
d. Vergelijk jouw situatie met de situatie uit het interview. Noem minimaal twee overeenkomsten en één verschil. Je kunt hiervoor het schema gebruiken. Schrijf daarna een korte vergelijking waarin je de belangrijkste overeenkomsten en verschillen uitlegt.

Onderdeel	Jouw situatie	Situatie uit het interview
Wat gebeurde er?		
Wie waren erbij?		
Ging het om vrijheid of gelijkheid?		
Hoe voelde de persoon zich?		

Geef kort antwoord op deze vragen:

a. Wie heb je geïnterviewd?
b. Welke situatie heeft deze persoon meegemaakt? Beschrijf wat er gebeurde, wie erbij betrokken waren en wat de gevolgen waren voor deze persoon.
c. Ging de situatie vooral over vrijheid, gelijkheid of allebei? Leg uit waarom. Gebruik de begrippen vrijheid en/of gelijkheid in je uitleg.
d. Hoe reageerde de persoon op de situatie? Wat deed hij of zij om met de situatie om te gaan?

Je kunt eventueel deze aanvulzinnen gebruiken:

Ik heb .., geïnterviewd.
Deze persoon vertelde over ...
Deze situatie ging vooral over ..., omdat ...
De persoon ging als volgt met de situatie om...

3. Invloed op ervaring

Welke thema's hebben invloed op de ervaringen die je hebt beschreven? Kies 1 thema uit dit rijtje:

1. discriminatie of vooroordelen
2. regels op school of werk
3. sociale media
4. geld of kansen (armoede, dure woningen)
5. een ander voorbeeld, in overleg met je docent

Geef antwoord op deze vragen over je gekozen thema:

a. Leg uit hoe je dit thema terugziet in de maatschappij of in de beroepspraktijk. Gebruik minimaal twee voorbeelden. Hulpvragen hierbij zijn:
   - Zie je dit onderwerp terug op school, op je werk of stage, thuis of in de buurt?
   - Hebben veel mensen hiermee te maken?
   - Wordt hierover gesproken in het nieuws of op sociale media?
   - Zijn er regels of acties over dit onderwerp?
   - Zijn mensen het hierover vaak eens of juist niet?

b. Kijk terug naar de eigen ervaring en het interview uit stap 1 en 2. Leg uit hoe het gekozen thema in één of beide ervaringen een rol speelde. Hulpvragen hierbij zijn:
   - Hoe zie je het gekozen thema terug in jouw eigen ervaring of het interview?
   - Welk voorbeeld uit de vorige opdrachten laat dat zien?
   - Wat was de invloed van dit thema op je eigen ervaring?
   - Denk je dat de ervaring anders was geweest als dit thema geen rol had gespeeld? Waarom wel of niet?

Coöperatie Examens MBO

Geconstrueerd. Dus klaar?



Coöperatie Examens MBO

Van constructie naar vastgesteld examen



Waar kijken vaststellers naar?

1. Kenmerken
2. Opdracht
3. Bron / media (indien aanwezig)
4. Situatie
5. Informatie
6. Vraagstelling
7. Rubric
8. Taalgebruik

Een vastgestelde opdracht in beeld


Stap 1: Algemene informatie: Het bestuur v

Inleiding

Nederland is een democratische rechtsstaat. Dat betekent dat burger
iedereen zich aan de wet houden, ook de overheid. Besluiten worden
volksvertegenwoordigers die zijn gekozen door burgers.
Dit geldt voor alle bestuurslagen in Nederland: de landelijke overheid
gaat over zaken in je directe omgeving, zoals bijvoorbeeld voorzienin
besluiten over meerdere gemeentes samen, zoals bijvoorbeeld over
waterschappen. Zij zorgen voor het beheer van ons water en hebben
besluiten worden genomen, wie invloed kan uitoefenen op die besluit
veranderingen voor elkaar te krijgen.

Een vastgestelde opdracht in beeld

2. Een bestuursorgaan bezoeken: live of via een livestream of terugkijken

a. Kies een vergadering van een bestuursorgaan.

b. Maak een keuze:

1. Ga erheen. Dit mag alleen, met een groepje of met de hele klas.
2. Volg een vergadering via een livestream of kijk een debat terug.
   Kijk op de website van de Tweede Kamer of op de website van je gemeente hoe en wanneer je een vergadering kunt volgen.
   Volg een (deel van) een vergadering. Maak aantekeningen tijdens de vergadering.

c. Maak een kort verslag en geef antwoord op deze vragen:

- Wat heb je gehoord of gezien? Noem minimaal 2 zaken.
- Welke personen of groepen hadden tijdens de vergadering duidelijk invloed op de besluitvorming? Leg uit waaraan je dat zag.
- Indien van toepassing: heb je meegedaan of vragen mogen stellen? Hoe ging dat?
- Heb je voorbeelden gezien van inwoners of organisaties die hun mening konden geven? Hoe gebeurde dat?

Van vastgestelde opdracht naar itembank



Coöperatie Examens MBO

Van itembank naar examen



Coöperatie Examens MBO

Van werken aan een opdracht naar examenresultaat

Ontwikkelfase
Werken
Begeleiden
Feedback
Authenticiteit en vrijgave

Examenfase
Beoordelen
Resultaat

Feedback

Wel

Alle onderdelen uitgewerkt?
Duidelijk wat je bedoelt?
Standpunten onderbouwd?
Verbanden duidelijk?

Niet

Voeg argument X nog toe
Verander je conclusie in…
Oplossingen geven
Inhoudelijk oordeel

Feedback is formatief en niet verplicht.

Coöperatie Examens MBO

Authenticiteit: zicht op maakproces

- Begrijpt de student wat hij inlevert?
- Is duidelijk wat student zelf heeft gedaan?
- Welke hulp/hulpbronnen zijn gebruikt?
- Is het maakproces voldoende inzichtelijk?

Eventueel: AI-logboek
Zie ook de handleiding

Authenticiteit ≠ beoordeling

Begeleidend docent
Kent het proces
Voert authenticiteitscheck uit
Geeft vrij voor beoordeling

Bij twijfel: aanvullende informatie

Onafhankelijke beoordelaar
Indien authenticiteit niet vastgesteld:
examencommissie

Beoordeelt examenproduct
Gebruikt rubrics
Beoordeelt kwaliteit

Coöperatie Examens MBO

Authenticiteitscheck
Vrijgave: kantelpunt

Geen wijzigingen meer mogelijk	**Portfolio wordt examenproduct**	**Start summatieve beoordeling**

Beoordeling

Door onafhankelijke beoordelaar

Op basis van rubrics

Transparantie

Afspraken over toelichting, tweede beoordeling en kalibratie

Een betrouwbaar resultaat vraagt om duidelijke afspraken vóór examen start
Zie ook de handleiding
Dit schooljaar wordt een onderzoek opgestart naar beoordelen m.b.v. een cgi

Coöperatie Examens MBO

Linkjes en contact

- support@examensmbo.nl
- https://www.examensmbo.nl/meer/trainingkalender-burgerschap
- https://www.examensmbo.nl/meer/inschrijven-nieuwsbrief
- https://www.examensmbo.nl/inloggen
- Faq(na inlog)
- Expertrapport
- Handleiding



Dank voor uw aandacht!

Contact
Coöperatie Examens MBO
Disketteweg 11
3821 AR Amersfoort
support@examensmbo.nl